

Oponentský posudek k disertační práci

Název disertační práce: Právní a etické aspekty ochrany počátku a konce lidského života a jeho důstojnosti

Autor: **Mgr. Petr Blažek**

Zpracovatel práce si vybral velmi zajímavou, ale současně komplikovanou oblast, která je v zásadě na pomezí práva, etiky a medicíny. Vzhledem ke spletnosti a možnému prolínání těchto tří rovin klade zpracování takovéto práce na zpracovatele vysoké nároky a pro případné čtenáře vzbuzuje výběr takového tématu vysoká očekávání.

Z formálního hlediska shledávám práci v pořádku, úpravy textu jsou řešeny citlivě. Určitým problémem jsou gramatické chyby a překlepy, které se na mnoha místech práce vyskytují.

Práce je členěna do čtyř kapitol a dále do podkapitol, jež jsou dobře zvoleny a navazují na sebe. Zásadním problémem práce jsou však z mého pohledu poznámky pod čarou, které autor příliš nepoužívá, a to i v situacích, kdy je zjevné, že pasáže v textu nejsou původními myšlenkami autorovými. Tento problém se vyskytuje zejména ve druhé kapitole, týkající se filozoficko-antropologických a etických aspektů ochrany lidského života.

Obsahově je práce koncipována rozumně, ale postrádám v ní řadu relevantních aspektů zvoleného tématu. Autor sice zpočátku velmi správně vymezil základní právní souvislosti a obecné aspekty ochrany práv lidského života v ČR, ale domnívám se, že nestačí uvést pouhý přehled ustanovení právních předpisů, které se tématu věnují, ale je nutno se podrobně věnovat rovněž názorům doktríny a judikatuře. Tyto aspekty však v práci chybí nebo jsou obsaženy pouze v minimální míře. Za zásadní nedostatek této úvodní kapitoly považuji rovněž nedostatečnou míru zpracování mezinárodněprávní ochrany lidského života – zejména minimální zájem o judikaturu ESLP s tím, že některým podstatným kauzám řešeným ESLP nebyly věnovány ani dvě řádky /např. Vo proti Francii/.

V druhé kapitole se autor pokusil o širší – filozoficko-etický pohled na danou problematiku. Tato kapitola se mi ovšem jeví rovněž jako problematičtější, a to zejména s ohledem na nedostatek pramenů, které autor používá a dále využívání pouze sekundárních pramenů. Řada pasáží v této části je „převyprávěním“ textu z publikace Malé dějiny filozofie, kterou nepovažuji za dostatečně relevantní pramen pro disertační práci.

Samozřejmě se autor již samotným výběrem kapitol se autor dopouští určitého zjednodušení, resp. zúžení zpracovávaného tématu a to zejména tím, že svou pozornost věnuje zejména právním aspektům asistované reprodukce a euthanasie. Situací, kdy právní a etické aspekty ochrany počátku a konce lidského života a jeho důstojnosti vystupují na povrch je ovšem daleko více – např. otázka umělého přerušování těhotenství, atd.

Pokud ovšem odhlédneme od shora uvedeného zúžení tématu, je nutno konstatovat, že třetí a čtvrtá kapitola jsou zpracovány velmi dobře a velmi podrobně.

Zejména třetí kapitola, která se zabývá ochranou počátku lidského života s ohledem na lékařské, etické a právní aspekty umělého oplodňování, velmi zdařile zpracovává tematiku, která je zatím v české odborné právní literatuře zatím zpracovávána výjimečně. Autor na počátku uvádí přehled metod asistované reprodukce, aby následně jednotlivé metody podrobil analýze z hlediska právního a zejména etického, a vyslovil vlastní názor na jednotlivé metody asistované reprodukce, který vychází z autorem zastávaného pohledu neoscholasticko-personalistické antropologie.

Komparace jednotlivých právních úprav je provedena velmi zdařile a vystihuje základní rozdíly německé, anglické, italské a české úpravy.

Z mého pohledu bych pak rád vyzdvihl pasáž pojednávající o doplňkových metodách umělého oplodňování. Za velmi zajímavou považuji rovněž pasáž o tzv. surrogátním mateřství. Tato část práce je o to zajímavější, že v souvislosti s přípravami nového občanského zákoníku dochází k úvahám o zařazení tohoto institutu do českého právního řádu a proto jsou k této problematice vedeny bouřlivé debaty. Právně a eticky velmi významnou problematikou je rovněž otázka provádění medicínského výzkumu, resp. pokusů na lidských embryích. Tuto problematiku autor sice analyzuje, ale podle mého názoru by si zasloužila v této práci širší prostor. Současně i v této kapitole shledávám určitá negativa – a to zejména velmi omezený výběr zahraniční literatury. Autor se omezuje

zejména na italské prameny, ale ponechává zcela stranou anglické a americké publikace o bioetice.

V páté kapitole se autor věnuje právním a etickým problémům euthanasie. Ačkoliv je i tato kapitola zpracována dobře, je nutno v tomto případě vznést určité kritické poznámky. K tomuto tématu existuje celá řada publikací, které autor ponechává zcela stranou a čerpá pouze ze dvou až tří německy psaných pramenů. Rovněž rozdělení jednotlivých typů euthanasie je velmi schematické a stručné.

V rámci české úpravy se autor neměl omezit jen na otázku trestnosti euthanasie, ale na právní a etické problémy dobrovolného ukončení života typu DNR /voluntární euthanasie/ nebo otázky nezahajování či nepokračování v léčbě u nevléčitelných pacientů. Určitě mělo být zmíněno „Konsensuální stanovisko k poskytování paliativní péče u nemocných s nezvratným orgánovým selháním“, které se některé stávající problémy shora uvedeného typu snaží řešit. U obhajoby tedy autor měl názory obsažené v tomto stanovisku kriticky zhodnotit a vyjádřit vlastní názor na řešení této problematiky.

Přes shora uvedené nedostatky se domnívám, že předložená práce je kvalitní a proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 23. prosince 2010

JUDr. Tomáš Doležal, Ph.D., LL.M.

Ústav státu a práva AV ČR, v.v.i.